

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ВИРОБІВ З НИХ

Розглянуті нормативні документи системи показників якості продукції, проведена актуалізація державних та міждержавних стандартів. Проаналізована номенклатура показників якості по стандартах, групи показників та їх наповнення. Зроблені висновки та рекомендації по застосуванню стандартів системи показників якості.

There have been considered the normative documents of the production quality factors system, fulfilled the actualization of the state and intergovernmental standards. There has been analyzed the nomenclature of the quality factors on the standards, factors groups and their fill. Concluded and recommended the application of the quality factors system standards.

Постановка проблеми

Для розв'язання задач підвищення якості конкретних видів виробів на всіх стадіях їх життєвого циклу і на всіх рівнях управління рекомендується враховувати показники якості продукції.

Нормативні документи зі стандартизації рекомендують класифікувати і групувати показники якості продукції за однорідністю, етапом виявлення та формою представлення властивостей, які характеризуються з врахуванням раціональних областей застосування.

Однак не в усіх сучасних державних стандартах виконуються вимоги методичних рекомендацій, що встановлюють номенклатуру показників якості груп однорідної продукції.

Таким чином, аналіз та актуалізація стандартів номенклатури показників якості є проблемою, яка потребує уваги на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу

Для оцінки якості одягу в легкій промисловості широко використовується метод оцінки якості, в основу якого покладена оцінка властивостей продукції, об'єднана в групи по визначених ознаках [1].

Номенклатура показників якості одягу визначається метою оцінки, етапом, на якому виконується оцінка, характером розв'язання в ході оцінки задач і вимогами, які висувають до якості одягу та текстильних матеріалів [2].

В даний час при формуванні номенклатури показників якості одягу рекомендується відбирати лише ті властивості, які в даний момент направлені на задоволення особистих і соціальних потреб та найбільш повно характеризують рівень якості виробу і націлюють підприємство на випуск доброякісного одягу.

Число груп показників, які приймають для характеристики якості одягу та матеріалів, повинно бути достатнім для об'єктивної оцінки, так як недостатня кількість груп зменшує точність їх об'єктивної оцінки, а занадто велике їх число ускладнює розрахунки. При цьому перелік показників повинен достатньо повно і об'єктивно характеризувати суспільну корисність речі, згідно з конкретними вимогами споживача.

Так як чіткого підходу до визначення показників властивостей продукції немає, то вибір номенклатури показників якості рекомендується здійснювати, керуючись нормативними документами.

Перелік нормативної документації, яка регламентує номенклатуру показників якості продукції текстильної і швейної промисловості, представлений в таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік нормативних документів з номенклатури показників якості

	Нормативний документ	Об'єкт стандартизації і область розповсюдження дії	Актуалізація
1	2	3	4
1	ГОСТ 4.3-78	СПКП Ткани и штучные изделия х/б и смешанные бытового назначения. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні Взамін ДСТУ3047-95
2	ГОСТ 4.6-85	СПКП Ткани шелковые и полшелковые, бытового назначения. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні Взамін ДСТУ3047-95
3	ГОСТ 4.8-88	СПКП Пряжа х/б и смешаная. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні Взамін ДСТУ3046-95
4	ГОСТ 4.8-2003 (ISO 10290:1993)	СПКП Пряжа х/б и смешаная. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.2004
5	ГОСТ 4.11-81	СПКП Кожа. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні Взамін ДСТУ3177-95
6	ГОСТ 4.13-88	СПКП Изделия текстильно-галантерейные бытового назначения. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.1989
7	ГОСТ 4.18-88	СПКП Покрытия и изделия ковровые машинного способа производства. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.1989

8	ГОСТ 4.34-84	СПКП Полотна нетканые и штучные нетканые изделия бытового назначения. Номенклатура показателей.	Взамін ГОСТ 4.34-72 Введене 1.07.1985
9	ГОСТ 4.36-84	СПКП Ткани фильтровальные. Номенклатура показателей.	Взамін ГОСТ 4.34-72 Введене 1.07.1985
10	ГОСТ 4.45-84	СПКП Изделия швейные бытового назначения. Номенклатура показателей.	Взамін ГОСТ 4.45-77 Введене 1.01.87
11	ГОСТ 4.51-87	СПКП Ткани и штучные изделия бытового назначения из химических волокон. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні ДСТУ3047-95
12	ГОСТ 4.68-81	СПКП Шерсть натуральная сортированная. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.1982
13	ГОСТ 4.80-84	СПКП Мех искусственный трикотажный. Номенклатура показателей.	Взамін ДСТУ3045-95
14	ГОСТ 4.115-84	СПКП Сырье вторичное текстильное сортированное и отходы производства текстильные сортированные. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.1985
15	ГОСТ 4.127-84	СПКП Волокна и жгуты химические. Номенклатура показателей.	Чинний від 1.01.1985
16	ГОСТ 4.128-84	СПКП Нити химические. Номенклатура показателей.	Введене 1.01.1986

1	2	3	4
17	ГОСТ 4.419-86	СПКП Пряжа чисто льняная, льняная и смешаная. Номенклатура показателей.	Відмінений в Україні
18	ГОСТ 4.493-89	СПКП Материалы для средств защиты рук. Номенклатура показателей.	Введено 1.01.1991
19	ГОСТ 12.4.016-83	ССБТ Одежда специальная защитная. Номенклатура показателей качества.	Взамін ГОСТ 12.4.016-75 Введено 1.07.1984
20	ГОСТ 12.4.058-84	ССБТ Материалы с полимерным покрытием для специальной одежды. Номенклатура показателей качества.	Взамін ГОСТ 12.4.058-78 Введено 1.07.1985
21	ГОСТ 12.4.073-79	ССБТ Ткани для спецодежды и средств защиты рук. Номенклатура показателей качества.	Взамін ГОСТ 4.35-73 Введено 01.01.1981
22	ОСТ 17-18-003-94	Текстильні полотна. Номенклатура показників якості.	Чинний з 1.07.1994
23	ДСТУ 3045-95	Полотна та вироби трикотажні, хутро штучне трикотажне. Класифікація та номенклатура показників якості.	Чинний з 1.07.1996
4	ДСТУ 3046-95	Пряжа. Класифікація та номенклатура показників якості.	Взамін ГОСТ 4.419-86, ГОСТ 4.8-68 Чинний від 1.07.1996
25	ДСТУ 3047-95	Тканини та вироби ткани поштучні. Класифікація та номенклатура показників якості.	Взамін ГОСТ 4.3-78, ГОСТ 4.51-87,ГОСТ 4.6-85 Чинний від 1.07.1996
26	ДСТУ 3048-95	Вироби текстильні кручені. Класифікація та номенклатура показників якості.	Чинний від 1.07.1996
27	РД 17-01-012-89	Руководящий документ. Номенклатура показателей качества шелковых тканей.	Чинний від 1989
28	РД 17-03-024-89	Вбвн.Тк.	Чинний від 1989
29	РД 17-05-038-80	Руководящие документы. Номенклатура показателей качества льняных тканей.	Чинний від 1981
30	РД 50-64-84	Методические указания по разработке государственных стандартов, устанавливающих номенклатуру показателей качества групп однородной продукции.	Взамін МУ 64-76 Введено с 1.01.1985

Аналіз нормативних документів по номенклатурі показників якості швейних, трикотажних виробів і текстильних матеріалів показав, що з 24 нормативних документів 7 втратили чинність на території України. Із діючих в Україні нормативних документів: РД – 4, один галузевий стандарт, міжгалузевих 8 і 4 державних стандарти України. Слід також відмітити, що 9 нормативних документів діють протягом понад 20 років.

Всі нормативні документи були проаналізовані у відповідності з вимогами РД50-64-84 "Методические указания по разработке государственных стандартов, устанавливающих номенклатуру показателей качества групп однородной продукции", що встановлює номенклатуру показників якості груп однорідної продукції. У відповідності з цими вимогами були виділені основні групи показників якості швейних, трикотажних і текстильних матеріалів і виробів: показники призначення, надійності, економічного використання, ергономічності, естетичності, технологічності, транспортабельності, стандартизації і уніфікації, патентно-правові, екологічні і безпечні. В спеціальній літературі показники якості детально поділяються на одиничні та комплексні показники. В таблиці 2 вказані групи показників якості текстильних матеріалів та виробів, які містяться в нормативних документах, що аналізуються.

Їх аналіз показав, що найбільш поширеною є група показників призначення, яка знайшла своє відображення в {77,7} % нормативних документів. Показники надійності містяться тільки в {37,1} % нормативних документів, показники транспортабельності тільки в {29,6} % нормативних документів. Недостатньо уваги звертається на показники, як показники стандартизації і уніфікації, патентно-правові, і зовсім не розглядаються показники екологічні і економічного використання сировини. Відсутність показників ергономічності і технологічності в ряді нормативних документів є обґрунтованою, наприклад, ці вимоги не застосовуються при виборі номенклатури показників якості до ниток, пряжі, волокон, жгутів із хімічних і натуральних волокон і ниток. Однак, для цієї продукції недостатньо враховані показники транспортабельності, технологічності, стандартизації і уніфікації, що є недопустимою нормою сьогодні.

Відсутність цих показників в переліку нормативних документів послужила свого роду гальмом у розвитку методик для визначення цих показників. Крім того, це знизило увагу виробників до цих питань при випуску продукції, що в свою чергу викликало недостатнє задоволення вимог споживачів.

Розподіл показників по основних групах якості продукції

	Група показників	Одиничні показники														
		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15
1	Призначення	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Надійності	+	+	+	+	+			+	+						
3	Економічного використання сировини															
4	Ергономічні						+		+		+	+	+		+	+
5	Естетичні									+				+		
6	Технологічні		+				+	+							+	
7	Безпеки										+		+			

Аналіз розподілу показників по основних групах якості продукції показує, що одні і ті ж показники відносяться в різних нормативних документах до різних груп показників. В таблиці 3 в якості одиничних показників розглядалися: x1 – розривне навантаження, x2 – зміна лінійних розмірів, x3 – стійкість до стирання, x4 – стійкість до пілінгоутворення, x5 – стійкість до фізико-механічних дій, x6 – поверхнева щільність, x7 – номінальна лінійна щільність, x8 – розривне видовження, x9 – незминальність, x10 – питомий поверхневий електричний опір, x11 – водотривкість, x12 – повітропроникність, x13 – оздоблення, x14 – гігроскопічність, x15 – жорсткість. З таблиці видно, що вказані одиничні показники в різних нормативних документах відносяться до різних груп призначення. Наприклад, такий показник, як x1 – в різній літературі входить в групу призначення і надійності, x2 – відноситься до груп призначення, надійності і технологічності, а показник x6 – відноситься до груп призначення, ергономічності та технологічності. В ряді стандартів використовуються показники номенклатури, які включені в групи, що відсутні в методичних вказівках, що встановлюють номенклатуру показників якості. Так в ряді стандартів введені групи гігієнічності, фізіологічності, однорідності.

Таким чином, проведена робота показала, що в нормативних документах відсутній єдиний підхід до визначення груп показників та їх наповнення. Не забезпечується системність класифікації груп продукції текстильних матеріалів, трикотажних полотен, швейних і трикотажних виробів, яка повинна відповідати вимогам нормативних документів [3].

Сучасні нормативні документи України (згідно з таблицею 2 – 23, 24, 25, 26) взагалі не розглядають поділ показників якості по групах. Так, всі показники якості тканин і тканих поштучних виробів поділяються на обов'язкові і рекомендовані, а класифікацію проводять по призначенню груп текстильних матеріалів. Наприклад, в ДСТУ3047 всі тканини і вироби поділяються на такі групи: тканини для одягу, білизняні і столові, взуттєві, ковдрові, меблево-декоративні і текстильно-галантерейні, а далі представлено перелік одиничних показників властивостей продукції. Така класифікація не дає чіткого уявлення про використання того чи іншого матеріалу для конкретного виробу. Крім того, в стандартах відсутній перелік груп показників згідно з нормативними документами [1]. Відсутні саме такі важливі показники, як показники уніфікації, екологічності, транспортельності, економічного використання сировини, патентно-правові. На наш погляд, такий стан є неприпустимий, тому що в сучасних міжнародних стандартах велика увага звертається саме цим відсутнім показникам, і в першу чергу економічності та безпеці.

Висновки

Таким чином, проведена робота виявила недостатність використання вимог РД 50-64-84 при класифікації груп показників якості в сучасних нормативних документах. А також відсутність в ряді стандартів класифікаційних груп показників якості, що суперечать вимогам методичних вказівок по розробці державних стандартів, які встановлюють номенклатуру показників.

Нечіткість вимог, в свою чергу, не дозволяє проводити роботу по обґрунтованому вдосконаленню класифікації груп показників якості, розробляти та вдосконалювати критерії по окремих показниках, розробляти та впроваджувати нові показники окремих груп, а також розробляти сучасні класифікації текстильних матеріалів, полотен, пряжі та інше.

Література

1. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікацією. – К.: Університет фінансів, інформаційних систем, менеджменту та бізнесу. – 2000. – 174 с.
2. Окрепилов В.В. Управление качеством. – М.: Экономика, 1998. – 640 с.
3. Качество продукции, испытания, сертификация: Справочное пособие. – Вып. 4. – М.: Изд-во стандартов, 1989. – 144 с.